

S.-a algupärane ilukirjanduslik looming kuulub peamiselt tema esimesse vaba kirjanikuna töötamise ajajärku (1912—16), kuigi tema esikteose 3 novelli on kirjutatud juba aa. 1909—10. Iseseisvate ilukirjanduslike teostenähtena on temalt ilmunud: Algajad, elulookirjelduslikud katsed (Tallinn, 1912), pikem novell »Anna Holm« (Tall., 1913), Lapsed, kirjeldused laste elust (lühemate novellide kogu, Tall., 1914), Kodukäijad, jutustused ja pildid (novellikogu, Tall., 1921). S.-a ilukirjanduslik looming algab sisuliselt seotult tema õpetajategevusega laste elu vaatlustega; laste tarka hingeelu arengu käsitus moodustabki kirjaniku peaaegu kõigi kolme novellikogu kaaluvama osa. Sellelt alalt siirdus ta novellis »Anna Holm« seltskonna-elu arvustavale vaatlusele, kaldudes seejuures aga karkeerivale liialdusele, rikkudes seega oma realistliku teose usutavust ja väljendades suuri võnkumisi psühholoogilises kujutlusis. Peale »Kodukäijate« ilmumist näib S. puht-ilukirjanduse alalt olevat siirdunud kirjanduslikule kriitikale. Selt alalt olgu mainitud tema tööd: Ed. Wilde naistüübid (Tartu, 1925), A. Kitzbergi toodang (*ibid.*, 1925), A. H. Tammsaare looming (*ibid.*, 1927), milles autor oma ainet kergelt käsitledes annab siiski päris ülevaetliku pildi kahest mainitud kirjanikust ja kokkuvõtte Ed. Wilde' naiskujudest. Peale selle on S. avaldanud arvustusi peamiselt »Loomingus« ja »Eesti Kirjanduses«. S.-a toimetatud koos ta venna H. Riikojaga (vt.) on ka kodulooliste kirjelduste kogu »Kodu« I—II (Tartu, 1923—26). S.-a tõlgetest mainitagu: L. H. Löns, Kuldkael (Tall., 1920), A. Lamartine, Graziella (Tall., 1923), Jerome K. Jerome, Kolm meest paadis (Tall., 1924).

Isikl. j. m. saadud andmed. B. L.

SILVESTER STODEWESCHER, Riia peapiiskopp, sünd. 1405.—10. a. paiku Thornis, õppis ja promoveerus Leipzigi ülikoolis, teotses aa. 1436—40 seal professorina, koostades m. s. rea kommentaare Aristoteles'e teoste juurde, ja sai a. 1441 Saksa ordu kõrgmeistri kantsleriks Preis. Seal pääsis ta ordu abiga ja paavsti toetusel, kes ta okt. 1448 ametisse asetas, Riia piiskopiks. Kogemuste järele Henning Scharpenberg'iga (vt.) taheti piiskopiks Riiga saada täitsa ordutruu isik, kelleks S. oma mineviku tõttu oli kohane ja kellenä ta alul kavatses ka teotseda. Riia kapiitel aga, kellele S. oli peale sunnitud, jäi oma vana orduvaenulise politika juurde ja S., kes end piisk. koha saamiseks mõlemalt poolt oli sidunud, sattus seetõttu arvukatesse võitlustesse, mis maad raskelt vapustasid. Esialgu lahendati kõik peaküsimused heasoovlikult. 1451. a. sõlmitud leping mää-

ras, et kõik piiskopid ja toomhärрад tulevikus pidid Saksa ordu vennad olema. Võimutuli Riia pärast likvideeriti Kirchholmi lepingus nov. 1452 sel teel, et ordumeister ja piisk. omavahel jaotasid ülemvõimu Riia üle, mis seega nüüdsest peale pidi tunnustama mõlemaid isanda. Ordu oli võimujagamisega nõusse jäänud ähvardava eeskuju tõttu Preis, kus orduvõim ja linnadeliit vaenujalal asusid, sest kardeti, et Riia saab viimaks Liivimaa linnadeliidu juhiks. Piisk. näib aga oma loobumist ainuvalitsusest linna üle peagi jälle kahetsenud olevat. Peale selle olevat toompraost Theodor Nagel neis asjus suurt mõju omanud. Igatahes loobus S. varssi Kirchholmi lepingu täitmisest ja hakkas jällegi taotlema piisk. Alberti (vt.) aegadest põlvnevat ainuvalitsust Riia üle. Riia oli lepingut ainult surve mõjul tunnustanud ja püüdis samuti ta tühistumise poole. Mõlemad võimukandjad püüdsid nüüd linna meelitustega oma poole võita; Riias aga hässitas S. kodanikkonda rae vastu, et endale mõju kindlustada. Tülide aegu ulatus asi isegi vastastikuse laskmiseni ordulossi ja linna vahel, kuid viimane alistus lõpuks ikkagi ordule. Nüüd otsis S. abi oma vasallilt. Nende võimsamale osale, peapiiskopkonna n. n. »liivi küljel« (Koiva jõe ja mere vahel) asuvaile vasallele, andis ta veebr. 1457 nende läänimõisate suhtes õiguse neid ka naislinis edasi pärandada, mis õigus Harju ja Viru ordurüütelkonnal juba ammu oli olnud. Ordumeister ei saanud omalt poolt tülis kõiki oma jõude välja panna, sest vaheajal kestis Preis 13-aastane sõda, milles Poola oli võitja. Ordu Liivimaa haru toetas kõrgmeistrit Preis, süüdistas aga piiskoppi, et viimase vaenulisuse tõttu ordu olevat takistatud mõjuvat abi andmast. Uue ordumeistri Bernt v. d. Borch'i ajal lõi konflikt uuesti lõkkele. Piisk. võitles tagajärjetult paavsti põlu ja Rootsi saadud sõjalise abiga Riia pärast ja ordu ülevõimu vastu; a. 1479 võttis ordu S.-i Kokenhusenis vangi, kuid vabastas ta jälle peagi. S. suri 12. VII 1479 Kokenhusenis ja maeti aug. s. a Riia toomkirikus. Tekkinud tülis küsimusist polnud ükski tõeliselt lahendatud. Siiski kujunesid Kirchholmi leping ja S.-i privileeg järgneval ajal Vana-Liivimaa tähtsaimaks maaseadusiks.

Allg. D. B. XXXIV; A r b u s o w, Geistl. (Jb. f. Gen. 1901. lk. 116 j., 1911. lk. 204 j.); *idem*, Grundriss IV; Schieman, Livl. II, lk. 130—50; K. G. S t y f f e, Bidrag till Skandinavien historia ur utländska arkiver IV (1875). L. A.

SIMM, Ants (Hans), seltskonnategelane ja ajakirjanik, sünd. 27. IX (kirikuraamatute järgi 6. X) 1877 Tarvastu klk. Vana-Suislepa taluomaniku pojana, astus sügisel 1899